

Commissie Schuyt pleit voor toegang tot data en ambtseed

# Onderzoekers moeten elkaar vaker controleren

Om wetenschappelijke fraude tegen te gaan, zijn geen nieuwe regels nodig. Maar wat dan wel?

Marika de Bruijne

Meer onderlinge waakzaamheid en sociale controle, een ambtseed en het breed toegankelijk maken van onderzoeksgegevens. Dat zijn enkele aanbevelingen van de Commissie Schuyt in haar adviesrapport *Zorgvuldig en integer omgaan met wetenschappelijke onderzoeksgegevens*, dat op 21 september op een symposium in Amsterdam werd gepresenteerd.

Voor het rapport werden wetenschappers in verschillende disciplines bevraagd over de onderzoekspraktijk in hun vakgebied. Aanleiding was onder andere de fraude van hoogleraar Diederik Stapel in 2011. "Wat tot nu toe ontbreekt, is bewustwording van de voordelen van zorgvuldig opgezette gegevensverzameling. En een gericht beleid van verantwoordelijke instanties om dit bewustzijn op de werkvloer aan te wakkeren en te (blijven) bewaken", aldus de Commissie Schuyt. In hoofdlijnen pleit de Commissie voor een bredere toegankelijkheid van onderzoeksgegevens en voor activiteiten om bestaande integriteitsregels tot een vitaal element van wetenschapsbeoefening te maken. Met dit laatste moet al in het onderwijs aan toekomstige wetenschappers worden gestart. Ondertekening van een ambtseed behoort wellicht tot de mogelijkheden.

## Een voorrecht

Een actievere houding en betere begeleiding van wetenschappers is ook nodig. Naast het intellectuele debat moet er meer dialoog komen over de praktische kanten van onderzoek. Een promotor of onderzoeksleider die regelmatig op de werkvloer een praatje maakt met de onderzoekers, is



illustratie iStockphoto

eerder op de hoogte als iets dreigt mis te gaan. Werken in teamverband draagt bij aan sociale controle van elkaars werk. "Het is een voorrecht wetenschapper te mogen zijn", zegt Hans Clevers, president van de KNAW. Hij daagt onderzoekers uit om zelf in actie te komen.

## Labjournaals

Er bestaan binnen disciplines *good practices* en controlemechanismen, waar andere disciplines uit zouden kunnen putten, zoals het bijhouden van logboeken en labjournaals. De verschillen tussen wetenschapsgebieden zijn te groot voor één strategie. "Wie de schoen past, trekke hem aan", schrijft het adviesrapport. De Commissie doet ook een beroep op instanties. Een kritischere cultuur bij onderzoeksinstituten, aandacht voor datamanagement tijdens opleidingen en externe

controles op instellingsniveau, suggereert de Commissie. Ook bijvoorbeeld uitgever van *peer reviewed journals* kunnen verplicht stellen dat onderliggende onderzoeksdata standaard toegankelijk zijn voor andere onderzoekers.

De vraag die op de casus van Stapel volgde - wat de aard en de omvang van het wetenschappelijke wangedrag in Nederland eigenlijk is - blijft ook na dit rapport onbeantwoord. Door de uiteenlopende beweringen en grote verschillen tussen de wetenschapsgebieden kon de Commissie geen algemeen oordeel geven over de praktijk van omgang met onderzoeksgegevens. Ze pleit daarom voor een grondig en representatief wetenschappelijk onderzoek door de organisaties TNO, NWO, VSNU en KNAW.

[www.knaw.nl](http://www.knaw.nl)

# Manuscripten koning Arthur op tafel

Online database over koning Arthur en de ridders van de ronde tafel overstijgt cultuur- en taalgrenzen. Peter Boot

Eén van de belangrijkste genres in de westerse literatuur wordt gevormd door de verhalen over koning Arthur en de ridders van de ronde tafel. De verhalen waren al in de middeleeuwen populair in heel Europa, en zijn dus ook overgeleverd in manuscripten uit verschillende talen en cultuurgebieden.

In het door CLARIN ondersteunde project *Arthurian Fiction* is door ontwikkelaars van Huygens ING een online database gemaakt met gegevens over de verhalen, de manuscripten en hun bewaarplaatsen. Zoals projectleider Bart Besamusca in de begeleidende video op de website toelicht, weerspiegelen de verhalen de thema's waarover de culturele elite van Europa in de mid-

deleeuwen nadacht. Voor de (vergelijkende) cultuurgeschiedenis zijn de verhalen dus van groot belang, en wereldwijd zijn er zo'n veertienhonderd onderzoekers betrokken bij het onderzoek daarnaar.

## Online database

In de database kan op een groot aantal ingangen worden gezocht, zoals op de voornaamste held van het verhaal, de bewaarplaats van het manuscript, periode, geografische oorsprong. Zelfs aan magische objecten (zoals ringen, drankjes, en natuurlijk de graal) is gedacht. Zoekacties kunnen steeds worden aangescherpt via het principe van de *faceted search*: naast de lijst met treffers worden de zoekcriteria getoond waarmee aanvullende eisen aan het zoekresultaat kunnen worden gesteld. Zoekacties kunnen worden opgeslagen en ook via een URL in publicaties worden opgenomen.



De Arthur-verhalen leven voort, zoals op deze postzegel  
foto Museum voor Communicatie

Hoe volledig is de database? Desgevraagd licht Besamusca toe dat in principe alle bekende handschriften zijn opgenomen, maar dat de mate van detail nog erg wisselt. De gegevens zijn al verzameld in een eerder door NWO ondersteund

project. Het is de bedoeling dat een beperkte groep redacteurs de gegevens gaat aanvullen. Er worden ook nog steeds nieuwe handschriften, vaak fragmenten, ontdekt.

Norris Lacy, erevoorzitter van de International Arthurian Society, is enthousiast over de database. "De database brengt gegevens bijeen die voorheen alleen fragmentarisch toegankelijk waren, en maakt ze bovendien doorzoekbaar. Vooral het feit dat de database cultuur- en taalgrenzen overstijgt, is van belang." Gevraagd naar resterende wensen verklaart Besamusca een tevreden mens te zijn. Ook de bouw van de database verliep heel prettig, mede dankzij de meedenkende ontwikkelaars. "Ik zie uit naar de mogelijkheid om in de toekomst verwijzingen toe te voegen naar gedigitaliseerde manuscripten."

[www.arthurianfiction.org](http://www.arthurianfiction.org)



E-DATA & RESEARCH

Jaargang 7 | nummer 1

Nieuwsbrief over data en onderzoek in de alfa- en gamma-wetenschappen.

E-data & Research verschijnt drie keer per jaar en wordt mogelijk gemaakt door: CBS, CentERdata, CLARIN-NL, DANS, Huygens ING, Koninklijke Bibliotheek en de Vereniging voor Geschiedenis en Informatica.

## INHOUD

- 2 Interessante bijeenkomsten in de Agenda
- 3 Digitale pelgrimverslagen bron voor onderzoek
- 3 Text mining in onderzoek naar referentieculturen
- 4 Deze datasets zijn sinds kort beschikbaar
- 5 Peter Wittenburg over de digitale wetenschap



- 6 Valorisatie centraal in CATCHPlus
- 7 HISGIS neemt je mee naar het verleden
- 8 Nominaties Nederlandse Dataprijs 2012 bekend
- 8 Ewoud Sanders blijft er van schrikken



Scan deze QR code met een smartphone om de website van E-data te bezoeken.  
[www.edata.nl](http://www.edata.nl)